

УДК 631.8:631.454

ЗМІНА ПРОДУКТИВНОСТІ СОНЯШНИКА НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ЗА РІЗНИХ ДОЗ УДОБРЕННЯ

Нікулін В. В., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Сприятливі умови ринку та високий рівень рентабельності стимулює аграріїв вирощувати соняшник. Соняшникову олію використовують в кулінарії, хлібопеченні, виготовленні консервів. Спеціальні кондитерські сорти використовують у відповідній галузі. При виробництві маргарину вона є основною сировиною. Соняшникову олію використовують також при виготовленні лаків, фарб, стеарину, лінолеуму, електроарматури, клейонки, водонепроникних тканин тощо [1, 2].

Традиційна система застосування мінеральних добрив під соняшник, як правило складається з основного внесення під глибоку оранку фосфорних та калійних добрив, внесення азотних добрив під передпосівну культивуацію, припосівного одночасно з посівом та підживлень. Поруч з внесенням мінеральних добрив під зяблеву оранку гарні результати забезпечує їх внесення навесні культиваторами-рослинопідживлювачами на глибину 10-12 см [3].

Результати досліджень Турчинова О.Є. свідчать, що внесення добрив в дозі $N_{60}P_{60}K_{60}$ призводило до збільшення маси кошику гібридів соняшнику різних груп стиглості. Зростання врожайності при внесенні добрив більше пов'язано з зростанням маси кошику, ніж зі збільшенням маси 1000 насінин, причому сила зв'язку дещо зменшується з подовженням вегетаційного періоду гібридів. Внесення добрив приводило до зниження рівня олійності насіння гібридів соняшнику [4].

На південних важкосуглинковихмалогумусних чорноземах найбільш ефективним для соняшнику виявилось внесення $N_{30}P_{40}$, тоді як на чорноземах зони північного степу України рекомендують під соняшник вносити повне мінеральне добриво – по 45-60 кг/га NPK, тоді як по даним максимальною дозою NPK є 80-90 кг/га д.р. [5].

Дослідження, що проводилися протягом 2011–2013 рр. на Полтавській державній сільськогосподарській дослідній станції ім. М. І. Вавилова показали, що у середньому за три роки досліджень найвища врожайність гібридів соняшнику була одержана за внесення мінеральних добрив дозою $N_{40}P_{60}$ на фоні полицевого обробітку ґрунту, відповідно 2,78 т/га, 3,14 т/га і 3,40 т/га. Приріст до контролю становив 0,15 т/га, 0,19 т/га і 0,35 т/га. У разі проведення поверхневого та плоскорізного обробітків гібриди соняшнику мали кращі результати також за внесення дози добрив $N_{40}P_{60}$ [6]

Для середньораннього гібрида Богун на фоні живлення $P_{15}+N_{30}P_{30}K_{30}$ отримано найвищу урожайність у досліді, що становила 2,98 т/га, при цьому приріст урожаю дорівнював 0,55 т/га, або 22,6% порівняно із

контролем без внесення добрив у підживлення. Підживлення надало рослини необхідну кількість поживних речовин у міжфазний період 4–5 пар справжніх листків–цвітіння, тобто ті фази росту і розвитку, коли їм це найбільш необхідно, [7].

Проведеними дослідями встановлено, що найбільшудолю впливу на формування врожайності гібридів соняшника відмічали для фактора «дози добрив», що складав 56 %. [8].

Таким чином, можна з впевненістю стверджувати, що розробка систем удобрення соняшнику на території України є дуже важливим напрямком, який забезпечує не лише продовольчу безпеку, а й стабільне поповнення держбюджету.

Література

1. Андриенко А. Л. Подсолнух в Украине: мифы и сенсация / А. Л. Андриенко // *Зерно*. – 2011. – № 4. – С. 26–32.
2. Ткаліч І. Д. Урожайність гібридів соняшнику в різні за погодними умовами роки / І. Д. Ткаліч // *Агроном*. – 2012. – № 1. – С. 128–134.
3. Кустарев В.П. Агроэкономическая эффективность локальных способов внесения удобрений под зерновые культуры. / Кустарев В.П.- М.: Колос. 1996.-С.153-156.
4. Турчинов О.Є. Реакція гібридів соняшнику різних груп стиглості на фоні живлення / О.Є. Турчинов, С.І. Попов // *Селекція і насінництво*. – Вип. 82. – Харків: ІР ім. В.Я. Юр'єва, 1999. – С. 94-99.
5. Турчин В.В., Площадьпитания и урожай / В.В. Турчин, И.А. Василенко, Ю.Я. Сидоренко, Н.И. Харченко // *Масличные культуры*. М.: ВО “Агропромиздат”, 1987. - №6. – С. 13-14.
6. Тоцький В.М. Вплив системи удобрення та основного обробітку ґрунту на формування продуктивності соняшнику / В.М. Тоцький // *Науково-технічний бюлетень Інституту олійних культур НААН*. – 2014. – №20. – С. 204-209.
7. Ткаліч І. Д. Способи сівби та густота стояння рослин соняшнику гібриду Дарій / І. Д. Ткаліч, О. Л. Марчук // *Агроном*. – 2011. – № 1. – С. 108–110.
8. Фадеев Л. Другие пути для подсолнечника / Л. Фадеев // *Зерно*. – 2014. – №5. – С. 169–173.